

7. Майнова Т.В., Афанасьєв С.М., Афанасьєва О.С. Ерготерапія: *підручник*. Дніпро: Журфонд, 2019. 374 с.
8. Рокошевська В.В. Модель індивідуальної програми фізичної реабілітації після перенесеного мозкового геморагічного інсульту. *Молода спортивна наука України: зб. Наукових праць з галузі фізичної культури і спорту*. Л., 2008. Вип.12, Т.3. 193-196.
9. Рокошевська В.В. Фізична реабілітація хворих після перенесеного мозкового геморагічного інсульту в умовах стаціонару: *автореф.* Львів, 2010. 20 с.
10. Шкловський В.М. Концепція нейрореабілітації больных с последствиями инсульта. *Журнал неврологии и психиатрии им. С.С. Корсакова*. 2015. № 3-2, Т. 115. 75 - 81.
11. Geogfrey J., Lux M., Reed andoth. Operationalizing the International Clasification of Functioning, Disabling and in Clinical Setting: *book*. NY, 2011. 122-131.

Чопик Р.В.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання
Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка*

Марунчак В.М.

*студент другого (магістерського) рівня вищої освіти
навчально-наукового інституту
фізичної культури і здоров'я
Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка*

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МІНІ-БАСКЕТБОЛУ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

***Анотація.** Представлено результати теоретичного дослідження проблеми застосування засобів міні-баскетболу для вирішення основних завдань фізичного виховання молодших школярів. Показано, що в науковій літературі обґрунтовано проблему застосування засобів міні-баскетболу в роботі з дітьми 6-7 та 9-10 років, у тому числі й для розвитку фізичних якостей. Виявлено, що проблема застосування засобів міні-баскетболу для розвитку рухових якостей дітей другого року навчання (7-8 років)*

потребує наукового розв'язання.

Ключові слова: міні-баскетбол, фізичні якості, діти молодшого шкільного віку.

Abstract. *There are presented the results of the theoretical research on the problem of using the mini-basketball means for solving the main tasks of physical education of junior schoolchildren. It is shown that the scientific literature substantiates the problem of applying mini-basketball means in work with children 6-7 and 9-10 years, including for the development of physical qualities. It was found that the problem of applying mini-basketball means for developing the motor skills of children in the second year of study (7-8 years) needs a scientific solution.*

Key words: *mini-basketball, physical qualities, children of primary school age.*

Актуальність дослідження. Розвиток фізичних якостей дітей шкільного віку впродовж тривалого часу вважається актуальною проблемою фізичного виховання і постійно перебуває в полі зору як науковців так фахівців-практиків. Особливого значення набула вказана проблема на сучасному етапі. Така ситуація обумовлена збільшенням числа і посиленням значущості факторів, які негативно впливають як на рівень рухової активності, так і фізичного розвитку та здоров'я дитини загалом.

З огляду на це пошук нових підходів до забезпечення належного рівня рухової активності сучасного школяра, а відтак – і його фізичного розвитку та здоров'я є одним із напрямів удосконалення процесу фізичного виховання у закладах загальної середньої освіти нашої держави. У відповідності до Концепції Нової української школи, яка успішно реалізується в нашій країні, змінюються не тільки стратегічні цілі та принципи побудови, але й сама парадигма організації освітнього процесу. Природно, що суттєві зміни відбуваються у підходах щодо добору ефективних і сучасних засобів вирішення поставлених завдань, а це неодмінно призводить до наповнення навчальних програм новим, сучасним змістом.

Мета дослідження – проаналізувати сучасний стан проблеми застосування засобів міні-баскетболу у фізичному вихованні молодших школярів.

Методи дослідження: теоретичні методи аналізу, синтезу та узагальнення даних науково-методичної літератури.

Результати дослідження. Відповідно до чинної освітньої програми для учнів 3-4 класів, укладеної авторським колективом під керівництвом Р. Б. Шияна, одним із головних завдань фізкультурної освітньої галузі у початковій школі є розширення функціональних можливостей організму через цілеспрямований розвиток фізичних якостей і природних здібностей [6]. Вирішення вказаного завдання повинно здійснюватися у тому числі й за допомогою засобів змістової лінії «Ігрова та змагальна діяльність учнів (рухливі і гри та естафети)».

Аналіз вказаної освітньої програми засвідчує, що серед засобів змістової лінії «Ігрова та змагальна діяльність учнів (рухливі і гри та естафети)» одне із чільних місць посідають елементи гри баскетбол. Відповідно до програмових вимог учні 3-4 класів повинні розвивати фізичні якості в ому числі й за допомогою таких вправи з баскетбольним м'ячем: тримання м'яча; передачі м'яча; ловіння м'яча; передачі м'яча в ціль і ловіння його після відскоку від підлоги; ведення м'яча на місці та під час ходьби; ловіння і передачі м'яча двома руками від грудей на місці та в русі; ловіння і передачі м'яча однією рукою від плеча; кидки м'яча у кошик з близьких дистанцій, двобічна гра баскетбол за спрощеними правилами [6]. Аналогічний арсенал засобів баскетболу для вирішення завдань фізкультурної галузі передбачено і типовою освітньою програмою, розробленою авторським колективом під керівництвом О. Я. Савченко [5].

Водночас, робота із баскетбольними м'ячами стандартних розмірів і маси не тільки спричиняє суттєве спотворення техніки під час виконання вправ дітьми молодшого шкільного віку, але й містить цілий ряд ризиків і небезпек, про що нами неодноразово уже зазначалося [7; 8].

Невідповідність стандартного спортивного устаткування фізичним можливостям учнів на етапі початкової підготовки є традиційною проблемою навчання технічних прийомів баскетболу. Особливо актуальною є зазначена проблема у початковій школі. Саме тому, одним із шляхів подолання вказаної проблеми була розробка і наукове обґрунтування нами технічних характеристик спортивного інвентарю та устаткування з баскетболу, адаптованого до вікових можливостей молодших школярів [7; 9].

Іншим шляхом вирішення проблеми невідповідності спортивного інвентарю та устаткування з баскетболу зі

стандартними технічними характеристиками фізичним можливостям дітей молодшого шкільного віку спрощення правил гри. Це, насамперед, стосується застосування засобів міні-баскетболу, який адаптований для дітей молодшого шкільного віку і передбачає інші технічні вимоги до інвентарю і правил гри.

Проблема застосування засобів міні-баскетболу у фізичному вихованні дітей молодшого шкільного віку зазнала системного і всебічного вивчення з боку закордонних і вітчизняних науковців (J. M. Buceta, M. Mondoni, A. Avakumovic, L. Killik, 2000; M. Zollner, 2004; M. Spencer, 2011; O. O. Мітова, В. М. Онищенко, 2015-2017; Р. О. Сушко, М. В. Ібраїмова, 2015; І. О. Юзковськ, 2021).

Досліджуючи сучасні проблеми розвитку міні-баскетболу в Україні, O. O. Мітова, В. М. Онищенко [2] встановили, що при побудові навчально-тренувального процесу юних баскетболістів 6-7 років кожен тренер сам обирає міру величини навантаження, зміст та регулює (контролює) фізичний стан дітей. Тому дослідники вважають, що наявні тенденції вкрай актуалізують проблему розробки відповідної навчальної програми та науково-методичних рекомендацій.

За результатами дослідження застосування інноваційних технологій у початковій підготовці дітей на прикладі спортивних ігор, науковці Р. О. Сушко, М. В. Ібраїмова [4] пропонують, як один із шляхів удосконалення навчально-тренувального процесу на ранніх етапах підготовки із дітьми молодшого шкільного віку, застосування різновидів спортивних ігор зі спрощеними правилами (міні-баскетбол, міні-волейбол, міні-теніс, міні-футбол). Однією зі незаперечних переваг такого підходу вважають те, що діти повинні не тільки засвоювати технічні елементи спортивних ігор, але й, що дуже важливо, брати безпосередню участь у грі. Такі умови для дітей 6-10 років можуть бути реалізовані лише під час застосування ігор зі спрощеними правилами, у тому числі й міні-баскетболу.

Однак, як наголошують дослідники, на сьогоднішній день в Україні втрачено набуті традиції відносно міні-баскетболу і для дітей не створено належних умов для розвитку та впровадження міні-баскетболу на початковому етапі підготовки, що негативно відображається на результаті майстерності в майбутньому на етапі максимальної реалізації можливостей досвідчених спортсменів [4].

Вплив занять міні-баскетболом на першому році тренування на рівень фізичного здоров'я дітей 6-7 років був також предметом інтересу науковців. Виявлені ними дані свідчать про повільну адаптацію функціональних систем дітей 6-7 років до фізичних навантажень протягом першого року занять міні-баскетболом та про загальний переважно низький рівень фізичного здоров'я у досліджуваних [1].

З метою підвищення рівня фізичного стану та залучення дітей до систематичних занять спортом науковцями О. О. Мітова, В. М. Онищенко було обгрунтовано комплексний підхід до побудови структури і змісту навчально-тренувального процесу та контролю дітей 6-7 років у міні-баскетболі на першому році навчання [3].

Згідно вказаного підходу передбачено чотири блоки: «Знайомство», «Інтерес», «Адаптація», «Звичка»; з розподілом програмного матеріалу на теоретичний, практичний, мотиваційний і контрольний розділи відповідно до завдань етапу початкової підготовки. Такий підхід, на думку авторів концепції, сприяє підвищенню ефективності навчання основ техніки гри, розвитку фізичних якостей, збереження та зміцнення фізичного здоров'я, опанування теоретичними знаннями, формування мотивації дітей до занять спортом. При цьому зміст навчального матеріалу спортивної підготовки з міні-баскетболу авторами побудовано відповідно до вікових особливостей дітей 6-7 року. Це створює сприятливі умови для розкриття пізнавальних здібностей; розвитку фізичних і специфічних якостей; гармонійного фізичного розвитку; підвищення функціональних можливостей організму; формування мотивації до занять спортом [3]. Однак, потрібно зауважити, що проблема розвитку фізичних якостей дітей другого року навчання (7-8 років) не знайшла свого належного відображення у авторів дослідження.

Результати дослідження проблеми застосування елементів міні-баскетболу молодших школярів на уроці фізичної культури також представлено у науковій літературі. Зокрема, І. О. Юзковець розроблено науково обгрунтована програма «Помаранчевий м'яч» для учнів 3-4 класів загальноосвітньої школи. Її застосування спрямоване на підвищення рівня морфофункціонального стану та фізичної підготовленості дітей 9-10 років. При цьому основний акцент у вказаній програмі зроблено на застосуванні комплексного

підходу до розвитку фізичних здібностей учнів молодших класів засобами міні-баскетболу [10]. Водночас, варто наголосити, що проблема розвитку фізичних якостей дітей 7-8 років залишилася поза увагою авторів дослідження.

Висновки. За результатами проведеного теоретичного дослідження можемо стверджувати, що засоби міні-баскетболу є регламентовані нормативними документами і рекомендованими до застосування у процесі фізичного виховання. На сучасному етапі в Україні фахівцями вважається втраченими набуті традиції відносно міні-баскетболу і для дітей не створено належних умов для розвитку та впровадження міні-баскетболу на початковому етапі підготовки, що негативно відображається на результаті майстерності в майбутньому. Впродовж останнього часу вітчизняними вченими проведено цілий ряд наукових досліджень з проблематики занять міні-баскетболом дітей молодшого шкільного віку. В науковій літературі обґрунтовано проблему застосування засобів міні-баскетболу в роботі з дітьми 6-7 та 9-10 років, у тому числі й для розвитку фізичних якостей. Однак проблема застосування засобів міні-баскетболу для розвитку рухових якостей дітей другого року навчання (7-8 років) ще не знайшла свого наукового розв'язання.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці та науковому обґрунтуванні підходів щодо розвитку фізичних якостей дітей 7-8 років засобами міні-баскетболу.

Список використаних джерел.

1. Мітова О.О., Онищенко В.М. Вплив занять міні-баскетболом на першому році тренування на рівень фізичного здоров'я дітей 6-7 років. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2015. №6. 93-98. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/snsv_2015_6_19.
2. Мітова О.О., Онищенко В.М. Сучасні проблеми розвитку міні-баскетболу в Україні. *Молода спортивна наука України* : зб. наук. пр. з галузі фіз. вих., спорту і здоров'я людини: за заг. ред. Є. Приступи. Львів, 2014. Вип. 18. Т.1. 150-155.
3. Мітова О.О., Онищенко В.М. Структура та зміст навчально-тренувального процесу дітей 6-7 років на першому році занять міні-баскетболом. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2017. № 2. 101-108. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svp_2017_2_21.
4. Сушко Р.О., Ібраїмова М.В. Інноваційні технології у початковій підготовці дітей на прикладі спортивних ігор. *Слобожанський*

науково-спортивний вісник. 2015. №2. 190-194. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/snsv_2015_2_38.

5. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О.Я. 3-4 клас. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2020/11/20/Savchenko.pdf>

6. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р.Б. 3-4 клас. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2020/11/20/Shiyana.pdf>

7. Чопик Р.В. Методика навчання фізичних вправ молодших школярів у процесі занять баскетболом: *автореф.* Київ, 2010. 22 с.

8. Чопик Р.В. Морфофункціональні особливості розвитку учнів різних вікових груп як передумова диференційованого підходу у процесі навчання технічних прийомів баскетболу. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*: зб. наук. пр. за ред. Єрмакова С. С. Харків: ХДАДМ, 2003. №2. 20-26.

9. Чопик Р.В. Технологія визначення кількісних характеристик адаптованого устаткування, необхідного для навчання технічних прийомів баскетболу учнів молодших класів. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*: наукова монографія за редакцією проф. Єрмакова С. С. Харків : ХДАДМ (ХХІІІ), 2006. №5. 125-128.

10. Юзковець І.О. Комплексний розвиток фізичних здібностей учнів молодших класів засобами міні-баскетболу: дис. д-ра філософії: 017. Переяслав, 2020. 278 с.

НАПРЯМ ІІ **ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА В СИСТЕМІ** **ФІЗИЧНОГО УДОСКОНАЛЕННЯ МОЛОДІ**

Азаренкова Л.Л.
старший викладач кафедри фізичного виховання
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

Никоненко В.М.